

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän perussopimuksen muutos

Kunnanhallitus 10.05.2021 § 63

Valmistelija

kunnanjohtaja Marjut Ahokas, marjut.ahokas@ilomantsi.fi.

Vuoden 2020 alussa Suomeen levinnyt Covid-19 pandemia ja sen torjumiseksi tehdyt toimet vaikuttivat voimakkaasti kuntien ja kuntayhtymien talouden kehittymiseen vuoden 2020 aikana. Pandemia ja siitä aiheutuneet rajoitustoimet heikensivät kuntatalouden ennusteita erityisesti heikentyneiden tulonäkymien sekä sosiaali- ja terveystalvelujen menokasvun myötä.

Kuntatalouden vaikeutuneen taloudellisen tilanteen helpottamiseksi valtio tuki kuntia ja kuntayhtymiä vuoden 2020 aikana useilla toimilla. Valtaosa kuntatalouteen kohdistuneista tukitoimista on kohdennettu kunnille. Kokonaisuutena valtion tukitoimet kattavat koronapandemiasta tähän mennessä aiheutuneita taloudellisia vaikutuksia hyvin, mutta erilaisten sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämismallien johdosta tukien kohdentuminen ei välttämättä kaikilta osin kata eri toimijoille pandemiasta aiheutuneita kustannuksia.

Myös Pohjois-Karjalassa suuri osa pandemian aiheuttamista lisäkustannuksista on kohdistunut sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisestä vastaavalle Siun sotelle. Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän perussopimukseen perustuva Siun soten rahoitus ei kuitenkaan mahdollista ylimääräisen rahoituksen kohdistamista kuntayhtymälle kesken vuoden, koska perussopimuksen 24 §:n mukaan määräytyvät maksuosuudet ovat perussopimuksen mukaan talousarviovuoden osalta lopulliset ja kuntalaskutuksen yhteismäärä on kuntayhtymää sitova. Perussopimuksen mukaan kuntayhtymän ali- tai ylijäämää ei tasata vuosittain.

Huomioiden valtion tukitoimien kohdentuminen ja Covid-19 pandemiasta aiheutuneet taloudelliset vaikutukset, on Siun soten perussopimukseen perustuvassa kuntien yhteisessä omistajaohjauksessa 28.10.2020 linjattu Siun sotelle suoritettavasta ylimääräisestä maksusta seuraavasti:

Jäsenkunnat maksavat vuonna 2021 perussopimuksen 24 §:n mukaan määräytyvien maksuosuuksien lisäksi ylimääräisen maksun, jolla katetaan Siun soten vuoden 2020 tilinpäätöksen mukainen kumulatiivinen katettava alijäämä. Mikäli vuoden 2020 valtion 7. lisätalousarvion mukaisen sairaanhoitopiirien valtionavustuksen päätökset viivästyvät vuodelle 2021, avustus pienentää lisäkannon määrää.

Ylimääräinen maksu edellyttää perussopimuksen muutosta, joka valmistellaan jäsenkuntien valtuustojen päätettäväksi viimeistään toukokuussa 2021. Kunnat maksavat maksun Siun Soten vuoden 2020 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen.

Mikäli valtion vuoden 2021 talousarvion mukainen Covid-19 testauksesta ja jäljittämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseen tarkoitettu tuki kohdennetaan kuntien valtionosuuksien kautta, kunnat kohdentavat saadun avustuksen Siun sotelle. Perussopimuksen muutoksen yhteydessä perussopimukseen lisätään tämän mahdollistava pykälä.

Perussopimus on kuntien välinen sopimus. Sopimuksessa on sovittu yksityiskohtaisesti ja sitovasti kuntayhtymän järjestämis- ja tuottamisvastuulla olevien palvelujen maksuosuuksien määräytymisestä. Siun soten perussopimus ei sisällä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat ylimääräisten maksuosuuksien keräämisen talousarviovuoden aikana.

Käytännössä jäsenkuntien ylimääräinen maksu vuonna 2021 edellyttää tätä koskevan pykälän lisäämistä perussopimukseen. Koska Siun soten perussopimus ei sisällä perussopimuksen muuttamista koskevia ehtoja, sovelletaan perussopimuksen muuttamisen osalta kuntalain 57 §:ssä säädettyä. Tästä seuraa, että perussopimuksen muutos ylimääräisen maksun osalta edellyttää kuntalain 57 §:n mukaisesti, että vähintään kaksi kolmannelta jäsenkunnista sitä kannattaa ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta.

Huomioiden kuntien yhteisen omistajaohjauksen 28.10.2020 linjaus Siun soten perussopimukseen esitetään lisättäväksi uusi pykälä 24a §. 24a § Ylimääräinen maksuosuus Poiketen siitä, mitä 24 §:ssä on sovittu alijäämän kattamisesta, jäsenkunnat maksavat vuonna 2021 perussopimuksen 24 §:n mukaan määräytyvien maksuosuuksien lisäksi ylimääräisen maksun, jolla katetaan kuntayhtymän vuoden 2020 tilinpäätöksen mukainen kumulatiivinen katettava alijäämä. Ylimääräisen maksun suuruutta laskettaessa huomioidaan vuoden 2020 valtion 7. lisätalousarvioon sisältyvän sairaanhoitopiirien (asetuksen 647/2020 mukaisen) avustuksen vuonna 2021 maksettava vuoteen 2020 kohdistuva osuus kuntayhtymälle vuonna 2020 syntyneen alijäämän vähennyksenä.

Kunkin jäsenkunnan osuus ylimääräisestä maksusta määräytyy seuraavasti:

- vuoden 2018 tilinpäätöksen mukainen katettava alijäämä jaetaan vuoden 2018 tilinpäätöksen kuntakohtaisten toteutuneiden sosiaali- ja terveystalouden nettokustannusten mukaisessa suhteessa
- vuoden 2019 tilinpäätöksen mukainen katettavan alijäämän kasvu vuoteen 2018 nähden jaetaan vuoden 2019 tilinpäätöksen kuntakohtaisten toteutuneiden sosiaali- ja terveystalouden nettokustannusten mukaisessa suhteessa
- vuoden 2020 tilinpäätöksen mukainen katettavan alijäämän kasvu vuoteen 2019 nähden vähennettynä valtion vuoden 2020 7. lisätalousarvioon sisältyvän sairaanhoitopiirien avustuksen vuonna 2021 maksettavalla vuoteen 2020 kohdistuvalla osuudella jaetaan kuntakohtaisten asukasmäärien (31.12.2020) suhteessa

Katettava alijäämä määritetään kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunnon 118 (28.8.2018) mukaisesti. Lausunnon mukaan kuntayhtymän katettavaa alijäämää määriteltäessä taseeseen merkityt investointivaraukset ja poistoerot sekä muut omat rahastot kuin arvonnkorotusrahoitukset huomioidaan alijäämää pienentävinä erinä.

Ylimääräisellä maksulla katetaan Siun sotelle vuosina 2018-2020 kertynyttä alijäämää. Siun soten vuoden 2018 tilinpäätöksen mukaan katettava alijäämä on 2.401.117,42 euroa. Vuoden 2019 tilinpäätöksen mukaan katettava alijäämä on 6.840.291,99 euroa, kasvua vuoteen 2018 nähden 4.439.174,57 euroa. Vuoden 2020 tilinpäätöstä koskevien tietojen mukaan katettava alijäämä on 12.217.984,25 euroa,

kasvua vuoteen 2019 nähden 5.377.692,26 euroa. Ylimääräinen maksu esitetään jaettavaksi vuosilta 2018-2019 kertyneen alijäämän osalta ko. vuosien sosiaali- ja terveystalouden nettokustannusten suhteessa. Vuoden 2020 katettavan alijäämän kasvun osalta jakoperusteeksi on esitetty asukaslukua, koska valtion tukitoimet ovat vuoden 2020 osalta kohdistuneet suurelta osin asukasluvun suhteessa.

Valtion vuoden 2020 7. lisätalousarvion sisältynyt sairaanhoitopiirien valtionavustuksen päätöksenteko on viivästynyt osittain vuodelle 2021. Avustus oli haussa loppuvuodesta 2020 ja hakemuksessa sairaanhoitopiirejä pyydettiin toimittamaan toteutumatiedot kustannuksista ja tehohoito- ja vuodeosastohoitovuorokausista ja testausmääristä ajalta 1.9.-31.10.2020 sekä arviotiedot ajalta 1.11.2020-31.3.2021. Epidemiatilanteeseen ja arviotietoihin perustuvien tietojen epävarmuuden johdosta Valtiovarainministeriön 17.12.2020 tekemällä päätöksellä on jaettu 2/7 varatusta määrärahasta, mikä vastaa kahden kuukauden (1.9.-31.10.2020) osuutta seitsemän kuukauden tarkastelujaksolta. Määrärahasta käyttämättä jääneestä osasta tehdään uusi hakumenettely ja päätös keväällä 2021. Päätöksen mukaan avustus on tarkoitettu kompensoimaan sairaanhoitopiireille koronasta aiheutuneita kustannuksia ja alijäämää. Avustuksen on tarkoitettu vähentää sairaanhoitopiirin jäsenkuntien rahoitusosuutta siltä osin kun, avustuksella korvataan kunkin jäsenkunnan vastattavaksi kuuluvia kustannuksia. Avustuksella ei saa kerryttää talouteen ylijäämää.

Kuntien yhteisen omistajaohjauksen linjauksen mukaisesti valtion päätöksenteon viivästyminen valtion vuoden 2020 7. lisätalousarvion mukaisen sairaanhoitopiirien avustuksen osalta pienentää kuntien vuonna 2021 maksaman ylimääräisen maksun määrää. On mahdollista, että osa vuoden 2021 puolella myönnettävästä 7. lisätalousarvion mukaisesta sairaanhoitopiirien avustuksesta koskee vuoden 2020 toteutuneita kustannuksia sekä toteutuneita tehohoito- ja vuodeosastohoitovuorokausia ja testimääriä. Vuonna 2021 maksettava vuoteen 2020 kohdistuva avustuksen osuus huomioidaan vuodelta 2020 kertyneen alijäämän kasvun osuudessa omistajaohjauksen linjaus huomioiden.

Siun soten yhteisen omistajaohjauksen linjauksessa varauduttiin lisäksi huomioimaan perussopimuksen muutoksessa valtion vuoden 2021 talousarvion mukaisen Covid-19 testauksesta ja jäljittamisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseen tarkoitetun tuen kohdentaminen Siun sotelle. Vuodesta 2020 poiketen Covid-19 testauksesta ja jäljittamisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseen tarkoitettu tuki on kohdentumassa valtionavustuksina, jolloin Siun sote voi hakea avustusta suoraan eikä perussopimukseen ole tältä osin tarpeen esittää muutosta.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Ahokas Marjut

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää esittää kunnanvaltuustolle hyväksyttäväksi,

että voimassa olevaa Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän perussopimusta muutetaan niin, että siihen lisätään 24a §, joka kuuluu seuraavasti: 24a § Ylimääräinen maksuosuus poiketen siitä, mitä 24 §:ssä on sovittu alijäämän kattamisesta, jäsenkunnat maksavat vuonna 2021 perussopimuksen 24 §:n mukaan määräytyvien maksuosuuksien lisäksi ylimääräisen maksun, jolla katetaan kuntayhtymän vuoden 2020 tilinpäätöksen mukainen kumulatiivinen katettava alijäämä. Ylimääräisen maksun suuruutta laskettaessa huomioidaan vuoden 2020

valtion 7. lisätalousarvioon sisältyvän sairaanhoitopiirien (asetuksen 647/2020 mukaisen) avustuksen vuonna 2021 maksettava vuoteen 2020 kohdistuva osuus kuntayhtymälle vuonna 2020 syntyneen alijäämän vähennyksenä. Kunkin jäsenkunnan osuus ylimääräisestä maksusta määräytyy seuraavasti:

- vuoden 2018 tilinpäätöksen mukainen katettava alijäämä jaetaan vuoden 2018 tilinpäätöksen kuntakohtaisten toteutuneiden sosiaali- ja terveyspalvelujen nettokustannusten mukaisessa suhteessa
- vuoden 2019 tilinpäätöksen mukainen katettavan alijäämän kasvu vuoteen 2018 nähden jaetaan vuoden 2019 tilinpäätöksen kuntakohtaisten toteutuneiden sosiaali- ja terveyspalvelujen nettokustannusten mukaisessa suhteessa
- vuoden 2020 tilinpäätöksen mukainen katettavan alijäämän kasvu vuoteen 2019 nähden vähennettynä valtion vuoden 2020 7. lisätalousarvioon sisältyvän sairaanhoitopiirien avustuksen vuonna 2021 maksettavalla vuoteen 2020 kohdistuvalla osuudella jaetaan kuntakohtaisten asukasmäärien (31.12.2020) suhteessa

Päätös Hyväksyttiin.

Toimenpiteitä varten ja tiedoksi

1. Kunnanvaltuusto

Kunnanhallitus 16.05.2022 § 74

Valmistelija kunnanjohtaja Marjut Ahokas, marjut.ahokas@ilomantsi.fi.

Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle.

Hyvinvointialueiden perustamisen myötä nykyisten sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymien toiminta päättyy. Sote-uudistusta koskevan voimaannpanolain 20.1 §:n mukaan sairaanhoitopiirit ja erityishuoltopiirit siirretään hyvinvointialueille suoraan lain nojalla ja kaikki niille kuuluneet sitoumukset, varat ja velat siirtyvät yleisseuraantona hyvinvointialueille. Lain esitöiden mukaan periaatetta sovelletaan myös sellaisiin kuntayhtymiin, jotka hoitavat perussopimuksena nojalla myös muita jäsenkuntiensa terveydenhuollon tai sosiaalihuollon tehtäviä.

Voimaannpanolain 30 §:n mukaan edellä tarkoitettujen kuntayhtymien jäsenkuntien on katettava kuntayhtymän taseeseen kertynyt alijäämä kuntalain (410/2015) säännösten mukaisesti ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueelle. Taseeseen kertyneen ylijäämän käsittelystä kuntayhtymän jäsenkunnat päättävät kuntayhtymän perussopimuksen mukaisesti.

Lain säännöksistä seuraa, että Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä, Siun sote, siirtyy sitoumuksineen,

varoineen ja velkoineen hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien. Kuntayhtymän mahdolliset alijäämät tulee olla katettuna kuntayhtymän viimeisessä, vuodelta 2022 laadittavassa tilinpäätöksessä. Toisaalta, mikäli kuntayhtymän taseeseen olisi kertynyt ylijäämiä, jäsenkunnilla olisi mahdollisuus päättää ylijäämän käsittelystä kuntayhtymän perussopimuksen mukaisesti ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueelle.

Siun sotella oli vuoden 2021 tilinpäätöksessä 17,1 milj. euroa katettavaa alijäämää. Alijäämä tulee kattaa ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueelle. Mikäli vuodelta 2022 kertyy alijäämää, tulee myös tämä alijäämä kattaa, toisaalta mahdollinen ylijäämä pienentäisi kuntien vastattavaksi tulevaa alijäämää.

Siun soten perussopimus sisältää säännökset kuntayhtymän purkamisesta ja loppuselvityksestä. Perussopimuksen 30 §:n mukaan

Kuntayhtymän purkamisesta päättävät jäsenkuntien valtuustot. Kuntayhtymän purkautuessa yhtymähallituksen on huolehdittava loppuselvityksestä, elleivät jäsenkunnat sovi muuta järjestelystä. Kuntayhtymän varat, joita ei tarvita loppuselvityksen kustannusten ja velkojen suorittamiseen eikä sitoumusten täyttämiseen, jaetaan jäsenkunnille peruspääomaosuuksien suhteessa. Jos kustannusten ja velkojen suorittamiseen sekä sitoumusten täyttämiseen tarvittava määrä on varoja suurempi, jäsenkunnat ovat velvolliset suorittamaan erotuksen edellä mainittujen osuuksien suhteessa.

Kuntayhtymän toiminta siirtyy lain nojalla suoraan hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien ja kuntayhtymän toiminta lakkaa. Kuntayhtymän toiminnan lakkautumisen yhteydessä kuntayhtymän alijäämien kattamiseen voidaan soveltaa kuntayhtymän purkautumista koskevia säännöksiä, mistä seuraa, että alijäämä katettaisiin tai ylijäämä jaettaisiin peruspääomaosuuksien suhteessa.

Siun soten perussopimuksen mukaan kuntien maksuosuudet sote-palveluiden järjestämiseen ovat määräytyneet palvelujen käytön perusteella. Maksuosuuksien laskennassa on huomioitu talousarviovuotta edeltävän vuoden kuntakohtainen ennuste ja kahden edellisvuoden tilinpäätöksen mukaiset tiedot. Kuntayhtymälle on kertynyt alijäämää, koska maksuosuudet eivät ole kattaneet palvelujen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.

Siun soten perustamisen yhteydessä kuntakohtaisten peruspääomaosuuksien jakautumaa ei tarkistettu. Peruspääomaosuudet eivät vastaa enää palveluiden käytön jakautumista kuntien kesken. Koska perussopimuksen mukaan kuntien maksuosuudet sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseen ovat perustuneet palvelujen käyttöön, on perusteltua, että myös mahdollinen alijäämä katetaan tai ylijäämä palautetaan peruspääoman sijaan palvelujen käytön mukaisesti kuntayhtymän toiminnan lakkautuessa vuonna 2022.

Perussopimus on kuntien välinen sopimus. Sopimuksessa on sovittu yksityiskohtaisesti ja sitovasti kuntayhtymän järjestämis- ja tuottamisvastuulla olevien palvelujen maksuosuuksien määräytymisestä sekä kuntayhtymän purkautumisesta. Sopimus ei mahdollista ylimääräisten maksuosuuksien keräämistä alijäämän kattamiseksi eikä alijäämän kattamista tai ylijäämän palauttamista kunnille palvelujen käytön

suhteessa. Käytännössä tämä edellyttää perussopimuksen tarkistamista tältä osin.

Koska Siun soten perussopimus ei sisällä perussopimuksen muuttamista koskevia ehtoja, sovelletaan perussopimuksen muuttamisen osalta kuntalain 57 §:ssä säädettyä. Tästä seuraa, että perussopimuksen muutos ylimääräisen maksun osalta edellyttää kuntalain 57 §:n mukaisesti, että vähintään kaksi kolmannelta jäsenkunnista sitä kannattaa ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta.

Edellä esitetty huomioiden Siun soten perussopimukseen esitetään lisättäväksi uusi pykälä 24b §.

24b § Alijäämän kattaminen tai ylijäämän palauttaminen vuonna 2022

Poiketen siitä, mitä 24 §:ssä on sovittu alijäämän kattamisesta ja mitä 30 §:ssä on sovittu kuntayhtymän purkautumisesta, kuntayhtymän toiminnan lakkautuessa 31.12.2022 hyvinvointialueiden perustamisen myötä kuntayhtymän alijäämä jaetaan tai ylijäämä palautetaan palvelujen käytön mukaisessa suhteessa. Vuoden 2021 tilinpäätöksen mukainen alijäämä katetaan vuoden 2021 kuntakohtaisten sosiaali- ja terveysterveysten nettokustannusten mukaisessa suhteessa ja vuodelta 2022 kertyvä ali-/ylijäämä jaetaan vuoden 2022 kuntakohtaisten sosiaali- ja terveysterveysten nettokustannusten mukaisessa suhteessa.

Kuntayhtymän vuoden 2021 tilinpäätöksen mukainen katettava alijäämä 17,1 milj. euroa on kertynyt käytännössä kokonaisuutena vuodelta 2021. Kunnat suorittivat muutetun kuntayhtymän perussopimuksen nojalla vuonna 2021 ylimääräisen maksun, jolla katettiin vuoden 2020 tilinpäätöksen mukainen katettava alijäämä. Maksun suuruudessa huomioitiin kuntayhtymälle vuonna 2021 maksettu, mutta vuoteen 2020 kohdistunut valtion koronatuen osuus. Sekä ylimääräinen maksu että em. koronatuki kirjattiin vuoden 2021 tuloksi, mutta niillä katettiin vuoden 2020 tilinpäätöksen mukainen alijäämä.

Kuntia pyydetään käsittelemään asia valtuustoissa mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään toukokuun loppuun mennessä.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Ahokas Marjut

Päätösehdotus

Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että se päättää hyväksyä muutoksen voimassa olevaan Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveysterveysten kuntayhtymän perussopimukseen niin, että siihen lisätään 24b §, joka kuuluu seuraavasti:

24b § Alijäämän kattaminen tai ylijäämän palauttaminen vuonna 2022

Poiketen siitä, mitä 24 §:ssä on sovittu alijäämän kattamisesta ja mitä 30 §:ssä on sovittu kuntayhtymän purkautumisesta, kuntayhtymän toiminnan lakkautuessa 31.12.2022 hyvinvointialueiden perustamisen myötä kuntayhtymän alijäämä jaetaan tai ylijäämä palautetaan palvelujen käytön mukaisessa suhteessa. Vuoden 2021 tilinpäätöksen mukainen alijäämä katetaan vuoden 2021 kuntakohtaisten sosiaali- ja terveysterveysten nettokustannusten mukaisessa suhteessa ja vuodelta 2022 kertyvä ali-/ylijäämä jaetaan vuoden 2022 kuntakohtaisten sosiaali- ja terveysterveysten nettokustannusten mukaisessa suhteessa.

Päätös

Hyväksyttiin.

Sirpa Piipponen poistui kokouksesta asian käsittelyn ajaksi. Peruste: Siun soten yhtymähallituksen jäsen.

Toimenpiteitä varten ja tiedoksi

1. Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuusto 27.06.2022 § 24
132/00.01.00.01.01/2021

Päätös

Hyväksyttiin.

Toimenpiteitä varten ja tiedoksi

1. kirjaamo@siunsote.fi
2. kirjaamo@kontiolahti.fi
3. kunta@heinavesi.fi
4. raakkyla@raakkyla.fi
5. kirjaamo@tohmajarvi.fi
6. polvijarven.kunta@polvijarvi.fi
7. kirjaamo@joensuu.fi
8. kirjaamo@juuka.fi
9. kitee@kitee.fi
10. kirjaamo@lieksa.fi
11. kirjaamo@liperi.fi
12. kirjaamo@nurmes.fi
13. kirjaamo@outokummunkaupunki.fi